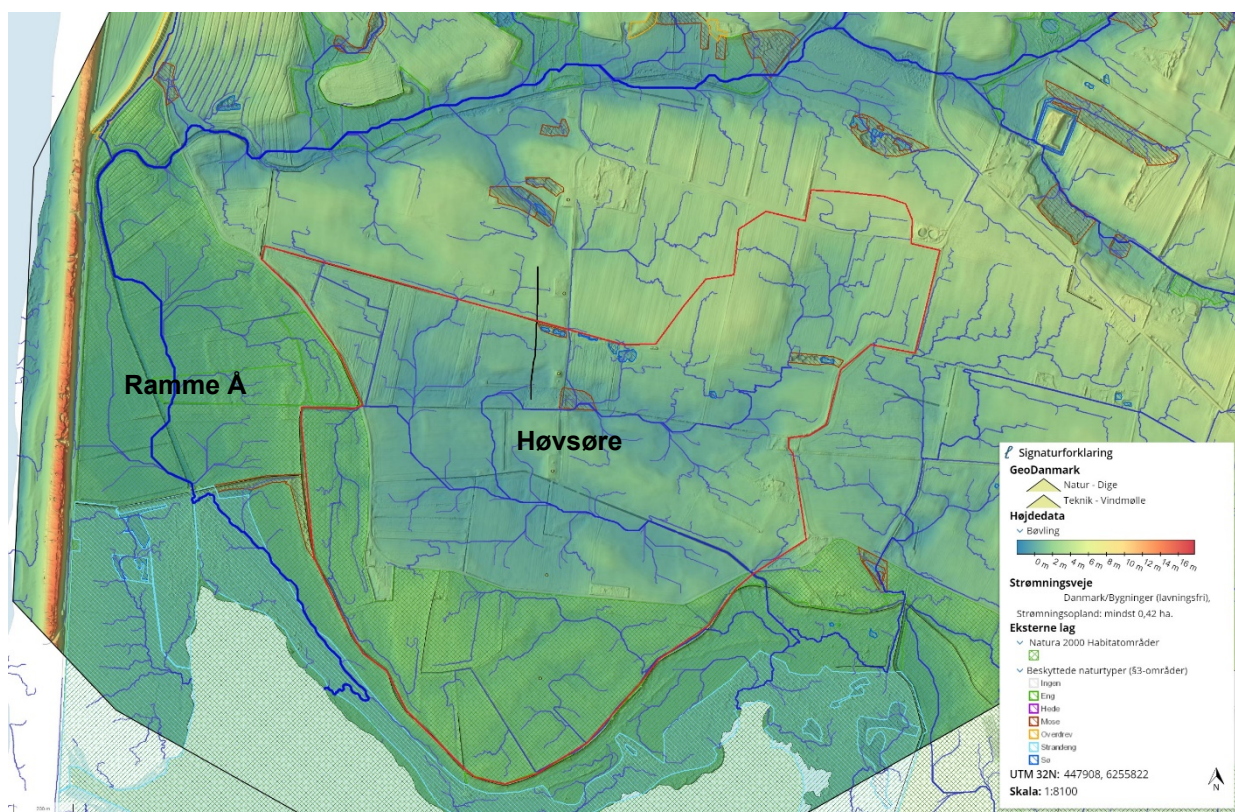

Naturpotentiale ved Høvsøre og Ramme Å

Projektområdet består af to uafhængige oplande, som udgøres af de to pumpelag for henholdsvis Høvsøre og Ramme Å. De vigtigste naturværdier i området er de sjældne engfugle, som tidligere havde deres ynglesteder på de nu inddæmmede og drænede marker.

Høvsøre

Et afgrænset område på ca. 240 ha som via dræn og pumpe afvander til Nisum Fjord via diffus udledning gennem rørsumpen. Der løber ikke vandløb igennem området og vandet der pumpes stammer alene fra dræn og grøfter inden for området. Området er afgrænset ud mod Nisum Fjord af et dige.

Figur 1: Pumplaget er markeret med rødt. De laveste områder er angivet med blå nuancer. Blå streger angiver strømningsveje på overfalden men kan være sammenfaldende med vandløb. Kilde: SCALGO.

Størstedelen af området er i omdrift men lodsejerne beskriver jorden som vanskelig at dyrke og med stor usikkerhed i udbytte. Jordbundstypen er meget varierende, men består bl.a. af meget fine marine ler aflejringer som bliver meget fedet og svært at køre på, hvis der omkring høst kommer meget nedbør. En af lodsejerne, som holdersvin oplyser, at arealerne er en vigtig del af ejendommens harmoniareal. Der er blandt lodsejerne stor interesse i at indgå i en jordfordeling og bytte jorden i Høvsøre til andet og mere dyrkningssikker jord uden for pumpelaget.

Der er tidligere undersøgt for mulighederne for at lave et vådområdeprojekt i pumpelaget. Projektet blev droppet fordi kvælstoffjernelsen var for ringe, der var for stort fosforindhold i jorden og fordi der står store testvindmøller i området, hvor fundamentet ikke er sikret mod en højere vandstand¹.

Området er relativt fladt og gennemskæres af dybe grøfter. De laveste områder ligger centralt i området.

Der er i projektgruppen enighed om, at der ikke er mulighed for på nuværende tidspunkt at slukke pumpen og hæve vandstanden. På sigt vil det måske være muligt at forbedre fundamenterne på vildmøllerne efterhånden som de udskiftes. Der er i den østlige del af området planer om at etablere et solcelleanlæg og Jysk Energi er muligvis interesseret i et samarbejde om at udvikle naturen i området.

Der er meget begrænsede eksisterende naturværdier i området. Der findes enkelte beskyttede vandhuller og moser. Ifølge Danmarks Naturdata er der ikke registreret områder med høj naturværdi og området har en HNV-score på 5 i en mindre mose².

Nr. Nisum Fjord er omfattet af Habitatområde og Fuglebeskyttelsesområde og begge udpegninger går ind over dele projektområdet. Der er dog ikke kortlagt naturtyper eller levesteder for arter på udpegningsgrundlaget inden for projektområdet³.

Der vil være potentiale for at skabe et større sammenhængende naturområde ved at lade området udgå af landbrugsmæssig drift. Da det ikke umiddelbart er muligt at slukke pumpen og etablere en naturlig vandstand vil området fortsat forblive ret tørt og velegnet til afgræsning. Ved at tilrettelægge en fremtidig afgræsning som fuglevenlig afgræsning vil det være gode muligheder for at jordrugende fugle vil kunne yngle i området.

Engryle og brushane har begge været begge kendt for området omkring Nr. Nisum Fjord. I dag er engrylen forsvundet fra området, mens brushanen og bl.a. alm. ryle stadig yngler i området og er på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet³. Anbefaling til forvaltning, der tilgodeser eng-fugle er at arealerne afgræsses med heste eller kreaturer. Der anbefales en sen udbinding, for at undgå at for mange reder trampes i stykker. Tidligste udbinding er 25. maj med 1 ungkreatur/ha eller 5. juni med 2 ungkreatur/ha.⁴

Krav til naturpleje med henblik på engfugle:

- lav vegetation ved ynglesæsonens start, dvs. lav græshøjde (under 5 cm) på indbindingstidspunktet efteråret før
- tilstrækkeligt store åbne flader (med lav vegetation) i ynglesæsonen
- en plantestruktur med egnede redesteder i form af f.eks. tuer og åbne flader
- lav vegetation omkring vandhuller, grøfter og kystbræmme, der giver fuglene adgang og mulighed for fødesøgning

Skader på æg og kuld kan begrænses ved:

- undgå tidligt høslæt
- sen udbinding eller foldskiftesystem, således at folde med størst betydning for ynglefugle græsses sidst
- lavt græsningstryk, mens der er reder med æg
- brug af voksne dyr (kødkvæg) eller stude, der bevæger sig mindre

I Dansk Ornitologisk Forenings projekt om truede engfugle fra 2003 vurderes det, at gode græsningsterminer i de kreaturgræssede områder og en udvidelse af græsningsområdet samt gode fugtigbundsforhold på engene, sandsynligvis vil kunne skabe attraktive yngelforhold for engfuglene i området.⁵

Det vil umiddelbart ikke være muligt på nuværende tidspunkt at hæve vandstanden generelt i området. Men i de områder, som ikke har betydning for afvandingen omkring vindmøllerne, vil det være oplagt at undersøge mulighederne for, at hæve vandstanden ved at afbryde lokale drænsystemer. Det kunne være i det nordøstlige og nordvestlige del af området. Man kunne eventuelt supplere med at afgrave topjorden og lave nogle lavvandede søer, så man får et mere varieret naturområde, der tilgodeser flere af de fuglearter der findes i området. Den afgravede jord, kan evt. lægges som diger omkring vindmøllerne, med henblik på at fundamentet på et senere tidspunkt kan hæves. Det vil også være en mulighed for at overlade nogle delområder til fri succession med henblik på at udvikle nogle store pilekrat. Nyere forskning har vist at gamle pile- og sumpkrat har en meget høj biodiversitet.⁶ Det er ikke ønskeligt at hele området gror til da det vil gøre området uegnet for engfuglene, men mindre områder med krat og buskads vil bidrage med variation og levesteder for andre arter.

Den mest optimale naturudvikling i området, vil være at fjerne diger og pumpe og give området mulighed for at udvikle sig til naturlig strandeng styret af fjordens vandstand. Da landbrugsinteresserne i området er begrænset og området har en begrænset størrelse og opland, vil det være helt oplagt at lave en langsigtet plan for, at hæve fundamentet på vindmøllerne, fjerne diget og slukke pumpen. For at undgå problemer med stort fosforindhold i jorden og fosforudvaskning til fjorden, er det vigtigt at områderne tidligst muligt tages ud af omdrift og drives med afgræsning eller høslæt. Hvis det er muligt at fjerne det udvaskede fosfor ved minivådområdet, som er under planlægning, må det formodes at fosfor-problematikken år for år vil blive mindre.

Ramme Å

Området ved Ramme Å udgøres af et pumpelag, hvor Ramme Å er inddæmmet af et dige og selve åen pumpes op i Nissum Fjord. Hvis diget og pumpen fjernes, vil det have betydning for afvandingen af et meget stort område opstrøms i Ramme Å. Der er ikke lavet forundersøgelse af mulighederne for at hæve vandstanden i området, så det er usikkert hvad påvirkningen på arealerne vil blive.

Generelt vil der være stort potentiale i at hæve vandstanden på engene og genoptage fuglevenlig engdrift i form af afgræsning og høslæt, som beskrevet ovenfor, på de områder, hvor det er muligt.

Flere af lodsejerne i Ramme Å området er de samme som i Høvsøre. Selv om der ikke er lavet ejendomsmæssig forundersøgelse af området, er der en fornemmelse af at flertallet af lodsejer i området er interesseret i at indgå i en jordfordeling, hvis de kan bytte med mere dyrkningssikker jord uden for projektområdet.

Selv om der er en del terrænnært grundvand i området⁷ er der kortlagt meget få værdifulde enge og moser, som ellers ofte er betinget af en høj grundvandsstand. De eneste beskyttede naturområder, der ifølge Danmarks Naturdata har en god naturtilstand, er en enkelt strandeng og en enkelt mose. Strandengen er beliggende langs den nedre del af Ramme Å umiddelbart opstrøms dæmningen og moseområdet er beliggende længere opstrøms Ramme Å omkring Rysenten Hovedgård⁸. Dermed er risikoen for at skade eksisterende naturværdier ved at oversvømme eksisterende værdifuld natur ret begrænset. Det skal dog i den forbindelse nævnes, at mange af de § 3 beskyttede naturområder ikke er besigtiget, og det derfor er nødvendigt at udføre en biologisk forundersøgelse, inden det er muligt at vurdere konsekvenserne og potentialerne for de beskyttede naturområder.

Der er mange dyrkede arealer, som ligger helt op til Ramme Å. Der vil være et stort potentiale for at udvikle et sammenhængende naturområde omkring vandløbssystemet. Potentialet er særligt stort, de steder hvor grundvandet står tæt på terræn. Her vil det være muligt at etablere et sammenhængende naturområde, som kan afgræsses som en helhed, hvis man med arronderingen af projektet sørger for at tørre højtliggende arealer tages med i projektet, så man sikrer at dyrene kan færdes langs åen – også i perioder, hvor vandet står højt.

Ifølge forundersøgelsen til Vådområdeprojektet ved Høvsøre pumpelag er det sandsynligt, at den sjældne birkemus findes i området¹. Birkemusen trives i varierede naturområder med både våde og tørre arealer med forskellige grader af tilgroning. Derfor er det sandsynligt at et projekt vil tilgodese birkemusen – særligt hvis der også arbejdes med at få nogle tørre arealer med i arronderingen og man tillader delområder at gro til i krat og skov.

Odderen er registeret ved Ramme Å. Et projekt der skaber flere uforstyrrede områder med naturlig vegetation langs vandløbet vil være til gavn for odderen¹.

Litteratur:

1. *Teknisk Forundersøgelse, Vådområdeprojekt Høvsøre pumpelag, Lemvig Kommune 2019*
2. *Danmarks Arealinformation: [Danmarks Arealinformation \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk)*
3. *Natura 2000-plan 2016-2021, Nissum Fjord, Natura 2000-område nr. 65, Habitatområde H158, Fuglebeskyttelsesområde F38. https://mst.dk/media/129973/65_n2000plan_2016-21.pdf*
4. *Buttenschøn, R.M. (2007): Græsning og høslæt i naturplejen. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen og Center for Skov, Landskab og Planlægning, Københavns Universitet, Hørsholm, 2007. 250 s. ill.*
5. *Thorup, Ole (2003): Truede engfugle – Status for bestande og forvaltning i Danmark. Dansk Ornitologisk Forening. [Truede engfugle - Dansk Ornitologisk Forening \(yumpu.com\)](https://yumpu.com)*
6. *Ejrnæs, R (ed.). Proceedings til konferencen Biowide - hvad har vi lært af 4 års naturforskning? Aarhus Universitet 4. maj 2018. 70 s. [Biowide - 4 års forskning ad Danmarks biodiversitet \(au.dk\)](https://au.dk)*
7. *Scalgo Live: <https://scalgo.com/live>*
8. *Danmarks Naturdata: [Naturdata \(miljoportal.dk\)](https://miljoportal.dk)*

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug